

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Економіки та публічного управління» (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Гарант освітньої програми

(підпис)

Валентина КУПРІЯНОВА
(ім'я та прізвище)

«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ідентифікація та методи визначення фальсифікації

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Експертиза товарів та послуг

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник: Купріянова В.С., доцент кафедри, к.екон.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

д. н. з держ. управл., професор
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Вероніка КОВАЛЬЧУК
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського самоврядування від факультету № 6

(підпис)

Ярослава ЧЕРНА
(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Купріянова Валентина Сергіївна, к.е.н,
доцент. З 2000 року викладає в
університеті наступні дисципліни:

- економіка підприємства;
- економіка ІТ-проектів;
- економіка стартап-проектів;
- національна економіка;
- соціальна економіка;
- контроль у державних інституціях;
- публічно-приватне партнерство в аерокосмічній галузі;
- ідентифікація та методи визначення фальсифікації.

Напрями наукових досліджень:
економіко-теоретичні та соціально-
економічні аспекти господарського
механізму, державна підтримка розвитку
вітчизняних високотехнологічних галузей.

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна, дистанційна, заочна
Семестр	7
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<u>денна</u> : 4,5 кредиту ЄКТС / 135 годин (48 аудиторних, з яких: лекції – 24; практичні – 24; СРЗ – 87). <u>заочна</u> : 4,5 кредиту ЄКТС / 135 годин (6 аудиторних, з яких: лекції – 2; практичні – 4; СРЗ – 129)
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача
Види контролю	Семестровий контроль – залік
Пререквізити	Теоретичні основи товарознавства, Товарознавство (непродовольчі товари), Товарознавство (Харчові продукти)
Кореквізити	Товарознавство послуг

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Ідентифікація та методи фальсифікації» здобувачі мають ознайомитися з проблемами розпізнавання образів, вивчити основні критерії ідентифікації товарів та простежуваність товарних партій, критерії ідентифікації та її загальне забезпечення, зв'язок ідентифікації з сертифікацією продукції, фальсифікацію товарів, грошових знаків та цінних паперів.

Завдання

Теоретична і практична підготовка фахівців з наступних питань: визначення виду чи різновиду товару; дослідження правової та нормативної бази виробництва і споживання для визначеного виду товару; дослідження кількості та комплектності товару; дослідження походження товару.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

- здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде:

- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Загальні поняття у сфері ідентифікації товарів. Маркування як засіб товарної інформації.

Форма занять: лекція, лабораторна робота, самостійна робота.

Об'єкт, предмет, мета та завдання дисципліни. Зв'язок з іншими дисциплінами. Значення дисципліни для підготовки фахівців за освітньою програмою «Експертиза товарів та послуг». Роль і функції моделей в проблемі розпізнавання. Задачі побудови моделей в системах розпізнавання.

Лабораторна робота: «Ідентифікація продовольчих товарів».

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): роздатковий матеріал, обладнання для візуального супроводження лекції.

Самостійна робота здобувачів:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення термінів та визначень. Електрохімічне маркування.

Тема 2. Ідентифікація товарів та простежуваність товарних партій.

Форма занять: лекція, лабораторна робота, самостійна робота.

Основні функції ідентифікації. Засоби ідентифікації. Види ідентифікації.

Об'єкти ідентифікації. Критерії ідентифікації.

Лабораторна робота: «Порівняльна ідентифікація продовольчих товарів».

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): роздатковий матеріал, обладнання для візуального супроводження лекції та практичного заняття, нормативно-правова та законодавча документація.

Самостійна робота здобувачів:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення термінів та визначень. Ударно-точкове маркування.

Тема 3. Загальне забезпечення ідентифікації товарів.

Форма занять: лекція, лабораторна робота, самостійна робота.

Організаційне забезпечення ідентифікації товарів. Технічне (технологічне) забезпечення ідентифікації товарів. Інформаційне забезпечення ідентифікації товарів

Лабораторна робота: «Ідентифікація транспортних засобів по VIN- коду».

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): роздатковий матеріал, обладнання для візуального супроводження лекції.

Самостійна робота здобувачів:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення термінів та визначень. Протиугінне маркування.

Тема 4. Інформаційні знаки.

Форма занять: лекція, лабораторна робота, самостійна робота.

Загальна характеристика та класифікація інформаційних знаків. Товарні знаки. Знаки відповідності. Коды. Експлуатаційні знаки. Екологічні знаки.

Лабораторна робота: «Ідентифікація товарів за інформаційними знаками».

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): роздатковий матеріал, обладнання для візуального супроводження лекції та практичного заняття, нормативно-правова та законодавча документація.

Самостійна робота здобувачів:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Вивчення термінів та визначень. Каплетруйне маркування. Підготовка до написання модульної роботи.

Модульний контроль 1.

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Змістовний модуль 2.

Тема 5. Ідентифікація як складова сертифікації продукції.

Форма занять: лекція, лабораторна робота, самостійна робота.

Ідентифікація при обов'язковій сертифікації тютюнових виробів. Ідентифікація при обов'язковій сертифікації алкогольних виробів. Ідентифікація при обов'язковій сертифікації дорожніх транспортних засобів

Лабораторна робота: «Ідентифікація тютюнових виробів».

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): роздатковий матеріал, обладнання для візуального супроводження лекції.

Самостійна робота здобувачів:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення термінів та визначень. Маркування контрольними (ідентифікаційними) знаками.

Тема 6. Фальсифікація товарів.

Форма занять: лекція, лабораторна робота, самостійна робота.

Загальні поняття. Об'єкти та види фальсифікації. Якісна фальсифікація. Кількісна фальсифікація. Вартісна фальсифікація. Інформаційна фальсифікація. Способи захисту продукції від фальсифікації.

Лабораторна робота: «Методи ідентифікації харчових добавок під час виробництва».

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): роздатковий матеріал, обладнання для візуального супроводження лекції та практичного заняття, нормативно-правова та законодавча документація.

Самостійна робота здобувачів:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.
Вивчення термінів та визначень. Лазерне маркування.

Тема 7. Ідентифікація, фальсифікація та маркування харчової продукції.

Форма занять: лекція, лабораторна робота, самостійна робота.

Фальсифікація харчової продукції. Види, способи фальсифікації і методи її виявлення. Вимоги до маркування харчової продукції. Регламентуючі документи на маркування. обов'язкова інформація на продуктах харчування.

Пакувальні матеріали. Класифікації пакувальних матеріалів, їх безпеку і екологічність.

Лабораторна робота: «Методи визначення фальсифікації молочної продукції».

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): роздатковий матеріал, обладнання для візуального супроводження лекції та практичного заняття, нормативно-правова та законодавча документація.

Самостійна робота здобувачів:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.
Вивчення термінів та визначень. Маркування харчової продукції.

Тема 8. Ідентифікація грошових знаків та цінних паперів.

Форма занять: лекція, лабораторна робота, самостійна робота.

Професійні та універсальні прилади для визначення справжності банкнотів та цінних паперів. Основні ознаки придатності банкнотів і монет до обігу. Дослідження в ультрафіолетових променях та з люмінісцентними лампами денного світла й лінзами. Дослідження в косопадаючому світлі під мікроскопом.

Лабораторна робота: «Методологія визначення справжності банкнотів та цінних паперів».

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): роздатковий матеріал, обладнання для візуального супроводження лекції.

Самостійна робота здобувачів:

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.
Вивчення термінів та визначень. Визначення справжності банкнотів та цінних паперів методом магнітного детектора та датчика інфрачервоних метамірних фарб. Підготовка до написання модульної роботи.

Модульний контроль 2.

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	4	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання лабораторних робіт	0...6	2	0...12
Модульний контроль	0...25	1	0...25
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...2	4	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання лабораторних робіт	0...6	3	0...18
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Загальна активність	0...4		0...4
<i>За семестр</i>			0...100

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і умінь для забезпечення програмних результатів навчання. Відпрацювати всі практичні заняття.

Добре (75-89) – знати основні теми дисципліни. Відпрацювати всі практичні заняття.

Відмінно (90-100) – мати знання, що дозволять самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь які питання щодо тематики курсу. Відпрацювати всі практичні заняття.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі освіти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, повинні протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені заняття мають бути відпрацьовані на найближчій консультації протягом тижня після їх пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання пропущених занять шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилок на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

- <http://library.khai.edu/catalog>
- Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням: <https://mentor.khai.edu/enrol/index.php?id=5885>

11. Рекомендована література

Базова

1. Методи визначення фальсифікації товарів: підручник / А. А. Дубініна [та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2022. – 272 с.
2. Загальні методи визначення якості та безпеки споживчих товарів: навч.-практ. посібник / І. А. Петрова [та ін.] – Харків: ФОП Крамаренко Ю.М., 2017. – 233 с.
3. Воробець М.М., Сачко А.В., Кобаса І.М. Ідентифікація та методи виявлення фальсифікації : навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2017. – 96 с.
4. Сучасні методи ідентифікації та визначення фальсифікованих товарів [Електронний ресурс] : пакет комплексних контрольних завдань / укл. : А. А. Дубініна, Т. М. Попова. – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2018. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.
5. Методи визначення фальсифікації товарів. Підручник. / А. А. Дубініна [та ін.] . – К. : Видавничий дім «Професіонал», 2010. – 272 с.
6. Методи визначення фальсифікації товарів. Лабораторний практикум / [А. А. Дубініна, Т. М. Летута, С. О. Дубініна, І. Ф. Овічіннікова]. – К. : Видавничий дім «Професіонал», 2009. – 336 с.
7. Назаренко Л. О. Ідентифікація та фальсифікація продовольчих товарів: навч. посіб. / Л. О. Назаренко – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 248 с.
8. Назаренко Л. О. Ідентифікація та фальсифікація продовольчих товарів: слайд-курс / Л. О. Назаренко – К. : Центр учбової літератури, 2023. – 248 с.
9. Дзахмішева І. Ш. Ідентифікація та фальсифікація непродовольчих товарів / І. Ш. Дзахмішева. – К. : Дашков і К °, 2014. – 244 с.

Допоміжна

1. Валуйко Г. Г. Технологія вина : / Г. Г. Загоруйко, В. О Загоруйко, В. А. Домарецький. – К. : Центр учбової літератури, 2020. – 592 с.
2. Антонів А.Д., Крижова Ю.П. Ідентифікація та фальсифікація харчових продуктів. Наукові здобутки у вирішенні актуальних проблем виробництва та переробки сировини, стандартизації і безпеки продовольства: Збірник праць за підсумками VIII Міжнародної науково-практичної конференції вчених, аспірантів і студентів (м. Київ, 17-18 квітня 2019 р.). Київ : РВВ НУБіП України, 2019. – С. 83-84.
3. Заніна Т.А., Мануленко О.В., Копитько А.П. Маркування як засіб ідентифікації при дослідженні фальсифікованих та контрафактних товарів. Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25–26 березня 2021 р.). Полтава : ПУЕТ, 2021. – С. 83-86.
4. Мохненко А.С. Теоретичні аспекти фальсифікації товарів. Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів : матеріали VI Міжнародної

науково-практичної інтернет-конференції (4–5 квітня 2019 р.). Полтава : ПУЕТ, 2019. – С. 108-110.

5. Раєвич В. Фальсифікація алкогольних напоїв. Збірник тез доповідей XI Міжнародної студентської наукової конференції «Молодь як стратегічний потенціал розбудови національної економіки». Луцьк, 2018. – С. 97-99.

6. В Україні створили унікальний цифровий код захисту товарів від підробок [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://ua.news/ua/v-ukrayinistvorili-unikalnij-tsifrovij-kod-zahistu-tovariv-vid-pidrobok/>

Законодавча та нормативно-правова база

1. Про захист прав споживачів : Закон України – від 12 травня 2001 р. № 1023-ХІІ / зі змінами, внесеними згідно із Законом № 1779- VI (1779-17) від 17.12.2009.– К. : ВВР – 2010. – с. 84.

2. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 2.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України – 2011. – № 21. – С. 1112.

3. Про загальну безпечність нехарчової продукції: Закон України від 2.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України – 2011. – № 22. – С. 1152.

4. Коди та кодування інформації. Штрихове кодування: Маркування об'єктів ідентифікації. Порядок присвоєння, реєстрації, перегляду та скасування кодів EAN на продукцію: ДСТУ 3356-96. – [Введено 1997-01-01]. – К. : Держстандарт України, 1997. – 12 с.

5. Про безпеку та якість харчових продуктів: Закон України від 06.09. 2005 р. № 771/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

6. Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини: Закон України № 2809-IV від 06.09.2005 [Електронний ресурс] : офіційний веб-портал Верховна Рада України. Нормативно-правова база України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

7. Про затвердження Порядку взяття (надання) проб і зразків товарів, проведення досліджень (аналізу, експертизи) з метою їх митного оформлення, а також розпорядження зразками. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2002. № 1862. –

Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-2002-%D0%BF#Text>

8. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції: Закон України № 1393-XIV редакція від 18.12.2017 [Електронний ресурс] : офіційний веб-портал Верховна Рада України. Нормативно-правова база України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

9. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України № 3689-XII редакція від 21.05.2015 [Електронний ресурс] : офіційний веб-портал Верховна Рада України. Нормативно-правова база України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

10. Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини: Закон України № 2809-IV редакція від 06.09.2005 [Електронний ресурс] : офіційний

вебпортал Верховна Рада України. Нормативно-правова база України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

11. Коньяки України. Загальні технічні умови : ДСТУ 4700:2006. [Чинний від 11 грудня 2006 р. № 343 з 2007–10–01, зі зміною дати чинності згідно з наказом № 271 від 17 жовтня 2007 р.]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007 р. – 12 с.

12. Олія соняшникова. Технічні умови ДСТУ 4492:2005. URL : http://agrotender.com.ua/files/Baza%20znaniy/GOSTi/Oliya_sonyashnikova_dstu_4492-2005.pdf. (дата звернення: 14.03.2024).

13. Йогурти. Загальні технічні умови: ДСТУ 4343:2004. К. : Держспоживстандарт України, 2005. – 15 с. (Національні стандарти України).

Інформаційні ресурси

1. Сайт кафедри k601@khai.edu

2. <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=5885> – електронний курс дисципліни “Ідентифікація та методи визначення фальсифікації”.

3. <https://library.khai.edu/> – сайт науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету ім. М.С. Жуковського “Харківський авіаційний інститут”.

4. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.

5. <http://zakon.rada.gov.ua/> – веб-сторінка Верховної Ради України.

6. www.prezident.gov.ua – сайт Президента України.

7. www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України

8. www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України

9. <http://www.codexalimentarius.org> – Інформаційний портал стандартів та нормативних актів щодо якості товарів